
z kapitalistických armád

**REFORMA
RAKOUSKÉ
ARMÁDY**

Rakouský parlament schválil v druhé polovině minulého roku ústavní zákon o obraně země, který po druhé světové válce poprvé kodifikuje principy vojenské doktríny rakouského státu a povinnosti jednotlivých složek, které se na její realizaci mají podílet. Ústavní zákon ze dne 16. září 1975 je výsledkem několikaletého hledání správné formulace zásad branné politiky vládou socialistické strany, které by byly přijatelné i pro vládní opozici a současně by odpovídaly možnostem rakouského státního rozpočtu.

Zákon vychází z principu „všeobecné obrany země“, na níž se podílejí nejen ozbrojené síly, ale i všechny složky civilní obrany, státní aparát, hospodářské organizace a kulturně vzdělávací instituce. Hlavní úkol při obraně rakouské suverenity, územní celistvosti a neutrality má samozřejmě rakouská armáda. I když se zákonná ustanovení tváří přísně neutrálně a slovo neutralita je velmi často skloňováno ve všech pádech, konkrétní zaměření vojenských opatření je jednoznačně třídní a těžiště vojenského úsilí je výhradně orientováno proti socialistickým sousedům Rakouska. Rovněž politické ladění řídicích funkcí armády a většiny příslušníků velitelského sboru je výrazně prozápadní a protikomunistické. Tyto skutečnosti, přes zlepšující se postoj rakouské vlády k socialistickým státům, vyžadují, aby situaci v rakouské armádě byla věnována nadále odpovídající pozornost.

Potřeba změn v branném systému Rakouska vyplynula z nutnosti řešit problém soustavného zaostávání úrovně rakouských ozbrojených sil za úrovní armád srovnatelných evropských států. Přitom bude jasné, že jedině změna branné koncepce a jí odpovídajícího členění ozbrojených sil může vést k řešení tohoto problému. Situaci v ozbrojených silách výrazně zhoršilo politické volební gesto vládoucí strany, kterým byla od 1. 1. 1971 zkrácena vojenská základní služba z devíti na šest měsíců. Tímto opatřením se rozpadl nejen systém organizace bojové přípravy jednotek a doplňování útvarů rakouské armády, ale rozpadla se v podstatě i celá branná struktura Rakouska. Během krátké pra-

xe se ukázalo, že vojáci základní služby jsou schopni v šesti měsících zvládnout pouze základní výcvik a jednodušší druhy speciálního výcviku, avšak k zvládnutí obsluh složitějších zbraňových systémů a náročnějších vojenských odborností je tato doba nepostačující. Pochopitelně, že zdomakalovacímu výcviku na úrovni jednotek a k procvičení součinnosti mezi nimi v rámci útvarů a svazků nezbýval již žádný čas. K problémům spojeným s modernizací výzbroje, k jejichž řešení mělo kromě jiných přispět i předpokládané snížení provozních nákladů cestou zkrácení vojenské základní služby, přibýly další. Úroveň bojové a operační přípravy, mobilizační a bojové pohotovosti rakouské armády, i když ani předtím nebyla zvlášť vysoká, prudce poklesly a staly se terčem kritiky domácí vládní opozice i mnohých představitelů NATO. Vojenská odborníci z řad stoupenců lidové strany snadno připravovali pro politiky vládní opozice podklady k neustálým útokům na principy vojenské politiky kancléře Kreiského a proti ministru obrany Lütgendorfovi. Představitelé Severoatlantického paktu se hrubě vměšovali do vnitřních záležitostí neutrálního státu, když hovořili o „vojenském vakuu“ a vyzývali rakouskou vládu k urychlení řešení situace. Tyto předstírané starosti o rakouskou bezpečnost odhalily operační záměry velení NATO ve vztahu k rakouskému území. Tito páni současně svérázným způsobem demonstrovali svůj postoj k rakouské neutralitě.

Všechna rozhodnutí rakouské vlády, která směřovala k řešení krize branného systému, byla významně limitována nedostatkem finančních prostředků. Rakouský stát vyčlenil např. v roce 1972 ze státního rozpočtu pro potřeby armády pouze 3,7 %, zatímco švédský vojenský rozpočet v totéž období představoval 12 % a švýcarský dokonce 39 % z celkového státního rozpočtu. Rakouská vláda plně využila situace v mezinárodních vztazích, v nichž se tendence k uvolňování napětí zásluhou politiky SSSR a dalších socialistických států stala v sedmdesátých letech převládající a rozhodla se pro rozsáhlý dlouhodobý program reformy ozbrojených sil a celého branného systému. Socialistická strana v roce 1971 prosadila v rakouském parlamentě svou koncepci celé řady opatření rozvržených do několika etap, které se mají realizovat během šesti až sedmi let a současně získala příslib o postupném zvyšování vojenského rozpočtu. Rakouský vojenský rozpočet ročně vzrůstá v průměru o 11–15 %. Jeho podíl na celkovém státním rozpočtu má dosáhnout 7,4 %. Vy-

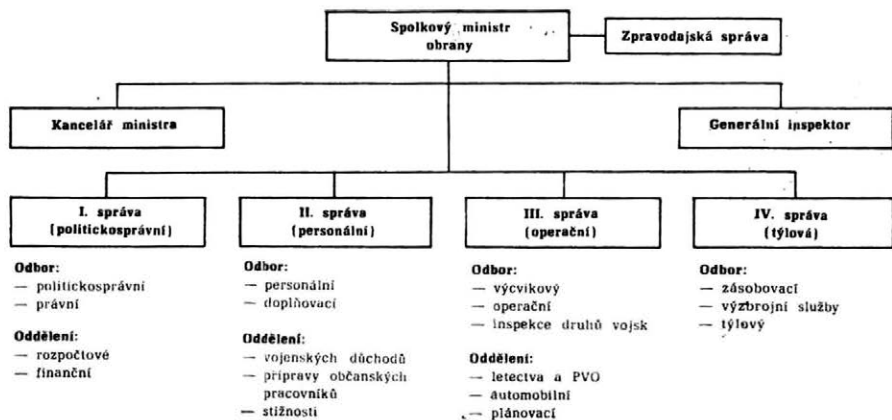
nakládané prostředky, v důsledku inflace a jiných vlivů ekonomické krize na rakouské hospodářství, ani zdaleka však nepostačují na plnění vládního programu v oblasti vojenské politiky. Moderní letouny a účinné prostředky protivzdušné obrany jsou pro rakouský erár nadále více snem než skutečností.

Jednotlivé body vojenského programu rakouské vlády byly nastíněny jen v hrubých rysech. Přesná formulace vojenskostrategické koncepce a vojenské doktríny Rakouska a z ní vyplývajících opatření byla dlouhodobou záležitostí, při níž se vyřizovaly stranické účty, naplňovaly osobní ambice jedněch a ztrácely pozice druhých. Na přípravě zámyslu reformy ozbrojených sil se většinou podíleli stoupenci vládní socialistické strany, zejména spolkový ministr obrany, bývalý náčelník výcvikového oddělení ministerstva brigádní generál Karl F. Lütgendorf.

Na vypracování konkrétního modelu branné struktury Rakouska měl však největší podíl tehdejší velitel Vojenské akademie Marie Terezie generál tankových vojsk Spannocchi. Jeho přestavy nebyly vždy shodné s představami ministra obrany a často narážely i na odpor spolkového kancléře Kreiského. Tyto a řada jiných důvodů vedly k zdlouhavosti při vytváření vojenskostrategické koncepce a formulaci vojenské doktríny. Vznikla tak kuriózní situace. Jednotlivá opatření se realizovala dříve, než byla vypracována ucelená branná koncepce.

Rakouská vláda zahájila vojenskou reformu takřka od hlavy. Po zkrácení vojenské základní služby, které bylo do opatření reformy pojato dodatečně, bylo v roce 1972 reorganizováno spolkové ministerstvo obrany viz obr. 1. Tímto krokem sledovala několik cílů. Jedním z hlavních, o kterých veřejně nehovořila, bylo omezit vliv funkcionářů ministerstva obrany, kteří sdíleli názory vládní opozice. Oficiálním důvodem k reorganizaci ministerstva obrany byla snaha o výraznější oddělení sféry politickoadministrativního rozhodování od orgánů odborně vojenských. Současně se snížil počet oddělení a správ, což vláda zdůvodňovala snahou po zefektivnění řízení. Vojenská část ministerstva v podstatě tvoří generální štáb. Tím výrazně poklesl význam a úloha generálního inspektora rakouské armády generála Leeba, který patří k politickým odpůrcům ministra Lütgendorfa.

K nejvýznamnějšímu kroku při realizaci reformy rakouských ozbrojených sil došlo v polovině roku 1973, kdy vzniklo Velitelství armády ve Vídni. Jeho základem se

Obr. 1

stalo Velitelství I. skupiny VS Vídeň, jejíž brigády a část brigádních útvarů a jednotek byly podle dislokace začleněny do II. a částečně do III. skupiny. Velitelem armády se stal generál Spannocchi, který byl pověřen realizací dalších opatření reformy. Velitelství armády postupně začalo plnit úlohu operačního centra rakouských ozbrojených sil a připravovat se na úlohu nejvyššího polního velení. Jsou mu podřízeny všechny složky ozbrojených sil včetně letectva a teritoriálních vojenských orgánů. Má obdobnou organizaci jako operační štáby armád Severoatlantického paktu.

K nejvýznamnějším úkolům nově vytvořeného orgánu patřilo vypracování zásad rakouské branné koncepce, na jejichž základě se pak realizovala další opatření.

Při tvorbě principů branné koncepce rakouských vojenští odborníci vycházeli z předpokládaných způsobů ohrožení rakouského státu. Podle jejich názorů mohou být bezpečnost, nezávislost, celistvost rakouského státního území a současný sociálně ekonomický a právní systém ohroženy:

- vnitřním rozvrtem, vyvolaným ilegální psychologickou činností mezi vlastním obyvatelstvem, srozumitelněji řečeno, revolučním hnutím pracujících;

- snahou o obsazení části území některým ze sousedů Rakouska (z postojů, které rakouské velení zaujímá k jednotlivým problémům jasně vyplývá, že těmito sousedy jsou ČSSR, MLR a z části SFRJ), která by měla sloužit jako prostředek politického a vojenského vydráždění;

- snahou o obsazení části území Rakouska s cílem účinněji působit proti třetím státům;

- anexí k likvidaci Rakouska jako samostatného státu a jeho připojení ke státu agresora. Tato varianta ohrožení je považována za nejméně pravděpodobnou.

Autoři koncepce přitom spoléhali na trvalost působení současného trendu uvolňování v mezinárodních vztazích a na zachování rovnováhy jaderných sil mezi Východem a Západem. Nevylučují však možnost vzniku ozbrojeného konfliktu mezi oběma koalicemi a využítí Rakouska jako operačního prostoru pro válčící strany. Rakouské strategické plány se proto musí opírat o „zdržovací strategii“, která je charakterizována odhodláním použít síly a prostředky k obraně země i proti přesile a tím demonstrovat, že využití rakouského prostoru se útočníkovi nevyplatí. K tomu má sloužit princip tzv. „celkové obrany prostoru“, jejímž základem jsou ozbrojené síly, budované z části jako pravidelná profesionální armáda a z větší části jako domobranecké útvary na miličním principu.

Na základě těchto názorů rakouská vojenská doktrína rozeznává tři „stavy ohrožení“:

- „krizový stav“, charakterizovaný jako stav mezinárodního napětí a nebezpečí konfliktu;

- „stav ohrožení neutrality“, za který považuje vedení války v bezprostřední blízkosti Rakouska a

- „stav obrany“, při přímém útoku na Rakousko.

I když k oficiálnímu schválení vojenské doktríny formou zákona došlo až v roce 1975, struktura ozbrojených sil se podle ní tvoří již od roku 1973, kdy bylo rozhodnuto o výstavbě tzv. pohotovostních sil.

Nejpočetnější složkou rakouské armády budou domobranecké útvary a jednotky, jejichž úkolem je působit proti protivníkoví formami, které umožňuje jejich vývoj a vycvičenost. Předpokládá se proto, že útvary a jednotky domobrany budou způsobilé pouze k obraně hraničních přechodů a přístupů do vnitřní části Rakouska, která je z hlediska další obranyschopnosti země považována za životně nejdůležitější oblast. Za rozhodující strategický prostor v systému rakouské obrany je pokládáno údolí Dunaje, k jehož obraně se má soustředit hlavní úsilí rakouské armády. Do proniknutí protivníka do sestavy rakouských ozbrojených sil budou jednotky domobrany nadále pokračovat v organizovaném odporu v původních prostorech s cílem zpomalovat přísuny záloh, dezorganizovat tyl a vyčerpávat tak síly protivníka a získávat potřebný čas k politickému jednání nebo k zahájení činnosti spřátelených vojsk ve prospěch Rakouska.

Organizované zmobilizování útvarů a jednotek domobrany mají zabezpečit pohotovostní síly v počtu asi 20 000 osob — vojáků z povolání a dobrovolníků (z toho 15 000 osob u pozemních a 5 000 u leteckých útvarů a jednotek). Kromě toho jejich úkolem je:

- působit jako odstrašující prostředek proti možnému hnutí pracujících a jako vnitropolitický stabilizační činitel;
- projevovat vůli k odporu do doby k poskytnutí pomoci třetími, spřátelenými státy (pochopitelně jsou myšleny především NSR, USA, Francie);
- obsadit nejdůležitější přístupy a zabránit rychlému pronikání protivníka do vnitrozemí;
- poskytovat podporu domobraneckým útvarům především těžkými zbraněmi;
- pomáhat při odstraňování následků velkých živelných katastrof.

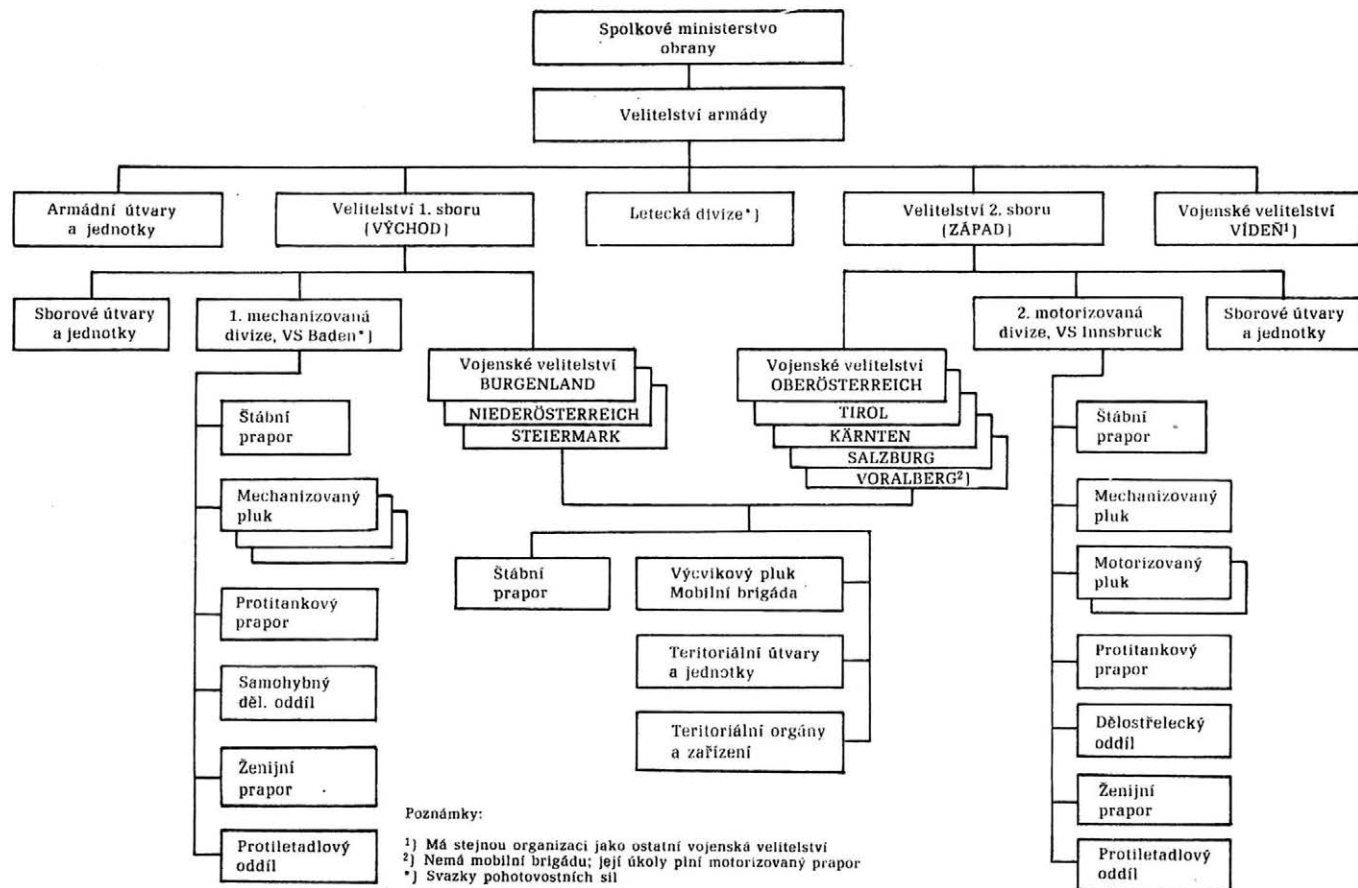
V souladu se stanovenými principy branné koncepce pokračovalo velení rakouské armády v dalších organizačních opatřeních. (Viz obr. 2).

K 1. 1. 1974 byla z dosavadních skupin vytvořena Velitelství 1. sboru — VÝCHOD, VS Graz a Velitelství 2. sboru — ZÁPAD, VS Salzburg. Do jejich podřízenosti v souladu s dislokací byly předány vševojskové brigády, útvary a jednotky druhů vojsk a

služeb a vojenská velitelství jednotlivých spolkových zemí. K velitelství 1. sboru byla začleněna velitelství spolkových zemí Burgenland, Niederösterreich — Kärnten, Salzburg a Vorarlberg. Vojenské velitelství Vídeň má zvláštní statut a je přímo podřízeno Velitelství armády. Tím byla určena i teritoriální odpovědnost nově vytvořených velitelství sborů. Současně byla vytvořena letecká brigáda, do jejíž sestavy byly začleněny letecké útvary a jednotky PVO ze zrušeného velitelství letectva. Letecká brigáda byla přímo podřízena Velitelství armády a později přejmenována na leteckou divizi.

Postupně se přikročilo i k budování pohotovostních sil. Jejich výstavba byla sice označena za prvotný úkol, avšak k jeho přednostní realizaci rakouské vládě schází finanční prostředky a příslušné kádry. Socialistická strana slíbila, že do konce roku 1976 v rámci pohotovostních sil postaví dvě divize, po jedné u každého sboru. Slib bude pravděpodobně formálně dodržen, avšak ve skutečnosti bojová hodnota svazků podstatně nepřevyší úroveň některých dobře vycvičených a vyzbrojených praporů z období před zahájením reformy. Výstavba pohotovostních sil totiž byla zahájena tím, že těchto nejlépe připravených a relativně njlépe vyzbrojených praporů a oddílů byl přiznán statut pohotovostních sil, který je opravňoval k přednostnímu doplňování osobami a největší výzbrojí. Teprve v polovině roku 1975 bylo postaveno velitelství 1. mechanizované divize, VS Baden, jemuž byly podřízeny všechny tři mechanizované brigády s prapory, vyčleněnými do pohotovostních sil, a některé brigádní útvary a jednotky. Koncem roku 1975 došlo rovněž k vytvoření štábu 2. motorizované divize, VS Innsbruck, jemuž mají být vojska podřízena až koncem tohoto roku. Divize mají mít plukovní organizaci (tři mechanizované pluky, resp. dva motorizované a jeden mechanizovaný). Nejdůležitějšími divizními útvary mají být štábní prapor, samohybný dělostřelecký (resp. polní dělostřelecký) oddíl, ženijní prapor, protitankový prapor a protiletadlový oddíl.

Rakouské velení však zatím ponechává organické celky původních brigád a nedělá rozsáhlejší dislokační změny. Vztahy podřízenosti upravuje pouze nařizeními. Tím vzniká složitá situace a značná organizační nepřehlednost. Tento postup omlouvá snahou zabránit větším kádrovým změnám, které by mohly už tak složitou personální situaci ještě více zhoršit. Jistě hraje v tomto směru svou roli i nedostatek finančních prostředků. Naplněnost

Obr. 2. Plánovaná organizační struktura rakouských ozbrojených sil

útvárů, vyčleněných pro I. mechanizovanou divizi, je asi 60–70 %; přitom část příslušníků tvoří vojáci s dobrovolně prodlouženou vojenskou základní službou (na 6 měsíců), čímž se zbavují povinnosti zúčastnit se vojenských cvičení v celkové délce 60 dnů. Útvary a jednotky 1. mechanizované divize mají ve výzbroji americké střední tanky M60A1, rakousko-francouzské lehké tanky KÜRASSIER (používané jako stíhače tanků), rakouské obrněné transportéry SAURER, americké samohybné houfnice M109 ráže 155 mm a novější typy kolových vozidel STEYER. Zpravidla jsou to všechny kusy těchto typů bojové techniky, které má rakouská armáda. 2. motorizovaná divize by měla být složena rovněž z vojáků z povolání a dělesloužících a vyzbrojena bojovou technikou. Obtíže spojené s výstavbou 1. mechanizované divize, opravňují k názoru, že plánovaný termín výstavby 2. divize nebude rovněž dodržen.

Rakouské velení původně počítalo se zahájením výstavby útvarů a jednotek domobrany až po skončení výstavby pohotovostních sil. Vzhledem k vzniklé situaci se rozhodlo domobranu budovat souběžně.

Domobranecký systém se v podstatě skládá ze tří složek, jejichž funkce odpovídají zásadám branné koncepce. Manévrovou složku tvoří tzv. mobilní brigády, které se rozvinou z mírových výcvikových pluků. Teritoriální složku představují jednotky a útvary přímo spojené s objekty, úseky terénu, jednotlivými obcemi, okresy nebo zařízeními. Třetí složku domobrany tvoří teritoriální úřady, ústavy, velitelství a zařízení.

Vojenská velitelství v systému velení domobrany představují rozhodující stupeň řízení. Každému z nich (kromě Vorarlberg) bude podřízen jeden výcvikový pluk, který během poloviny roku bude zabezpečovat výcvik vojáků základní služby pro všechny útvary a jednotky domobrany, v druhé polovině roku bude cvičit záložníky, od zdokonalovacího výcviku jednotlivce až po účast na taktických cvičeních a manévrech po mobilizačním rozvinutí na mobilní brigádu. K výstavbě pluků budou použity jednak dosavadní výcvikové pluky, jednak prapory brigád, nezačleněné do pohotovostních sil.

K teritoriálním jednotkám a útvarům domobrany patří pevnostní prapory, strážní rot, pohraniční ostrahy a jiné jednotky s teritoriální působností. Jsou zásadně rámcové, tvoří je místní záložníci, kteří již v míru znají své funkční zařazení a konkrétní bojový úkol. Výzbroj a výstroj, na rozdíl od švýcarského pojetí, je uložena

v nejbližších kasárenských nebo jiných vojenských objektech.

K teritoriálním úřadům, ústavům, velitelstvím a zařízením patří okresní vojenská doplňovací velitelství, náborové kanceláře, posádkové správy, velitelství kasáren, výcvikových táborů, cvičišť a střelnic, sklady, zkušebny, různé provozovny a stálá týlová zařízení. Takto členěná organizace rakouských ozbrojených sil má umožnit: pružnou reakci na situaci v souladu s jednotlivými stavy ohrožení, přičemž při „krizovém stavu“ by měla postačovat pohotovost svazků pohotovostních sil, za „stavu ohrožení neutrality“ by se kromě toho měly uvést do stavu bojové pohotovosti jednotky a útvary domobrany v ohrožené oblasti a při „stavu obrany“ by měly být zmobilizovány všechny lidské a materiální zdroje podle zásad všeobecné obrany země.

Velení rakouské armády předpokládá, že mírové počty armády nepřekročí 50 000 osob; z nich kromě pohotovostních sil má být 10 000 u týlových a ostatních zabezpečovacích útvarů a jednotek a 20 000 má tvořit rámec jednotek a útvarů domobrany. Předpokládá se, že po mobilizačním rozvinutí má rakouská armáda dosáhnout 150 000 osob. Z toho plně dvě třetiny budou tvořit jednotky a útvary domobrany. Rakouské velení současně usiluje o to, aby do osmdesátých let vytvořilo podmínky pro zmobilizování 300 000 osob. Tento stav považuje za optimální ke splnění úkolů, které vyplývají z branné koncepce, avšak realizovatelný s nesmírnými těžkostmi.

Rakouská armáda přes tato opatření je nadále na nízké úrovni bojové připravenosti a pohotovosti. Modernější výzbroj tvoří pouze část bojové techniky jednotek a útvarů. Přestože náboru do armády věnují značnou pozornost nejen orgány spolkového ministerstva obrany, ale i ostatní složky státního aparátu, výsledky jsou slabé a nemohou přispět k rychlejší konsolidaci кадровé situace. Prodloužená základní služba jako provizorní řešení nepřináší požadovaný efekt. To vše zpomaluje tempo realizace opatření reformy a brzdí řešení krize rakouského branného systému. Scutředěním vojáků z povolání a dělesloužících a modernější bojové techniky k útvarům pohotovostních sil došlo k částečnému zvýšení jejich bojové hodnoty, avšak úroveň ostatních se ještě dále snížila. Rakouská armáda jako celek stále neodpovídá požadavkům soudobého boje a s obtížemi by splnila úkoly, které na ni klade ústavní zákon o obraně země ze 16. září 1975.

V. L.